

***Erosió
del poder adquisitiu
a Catalunya
i necessitat
d'acció sindical***

CGT Catalunya

Informe elaborat per Lorién Cirera Sancho,
Gabinete Socioeconómico Confederal

CGT Catalunya. Setembre de 2025.
cgtcatalunya.cat

Índex

Principals resultats	2
0 Pròleg	4
1 Introducció	5
2 Erosió del poder adquisitiu a Catalunya	6
3 Evolució dels beneficis i marges empresarials en el conjunt de l'economia de l'Estat espanyol	12
4 Evolució dels salaris i dels marges per sectors	14
5 Conclusions	22
Annex 1 Metodologia	23
Annex 2 Variació dels salaris reals i els marges sobre el VAB entre 2021 y 2024, en percentatge total. Conjunt de sectors de l'economia.	25

Principals resultats

Erosió del poder adquisitiu a Catalunya

- La inflació ha funcionat com una forma d'ajust salarial indirecte, cosa que permet a les empreses reduir la càrrega dels costos laborals i augmentar els seus marges.
- Si comparem amb els nivells del 2021, abans que comencés la inflació, el 2022, el salari real mitjà a Catalunya era un 5,6 % més baix; el 2023, un 3,8 %, i el 2024, un 2,8 %. És a dir, tres anys després de l'inici de la inflació, i malgrat el fort creixement econòmic, els salaris reals encara no s'han recuperat.
- Dit d'una altra manera, conjuntament, entre el 2021 i el 2024, la classe treballadora a Catalunya ha perdut una mitjana del 4,1 % del poder adquisitiu, una pèrdua a la qual cal sumar l'augment del preu de l'habitatge.
- El fort augment dels preus de l'habitatge supera la capacitat de pagament de moltes llars. A Catalunya, entre gener de 2021 i desembre de 2024, els preus del mercat de lloguer han augmentat un 37,4 % i els preus de compra d'habitatge un 10,4 %.
- A Catalunya, el 2024, el 18 % de les llars arrendatàries patien greus mancances materials, gairebé el 13 % tenien retards en el pagament del lloguer i el 27 % declaraven que no podien permetre's mantenir la casa a la temperatura adequada.

Evolució del resultat brut d'explotació i dels marges empresarials

- Els marges empresarials de totes les empreses (excepte els sectors energètics, que són més volàtils) han augmentat a Espanya un 6,1 % des del 2021, un 8,8 % des del 2019, i són els més alts de la sèrie.
- La pèrdua de poder adquisitiu de les persones treballadores sosté en part l'augment dels beneficis empresarials. I fins i tot quan els salaris reals no han disminuït, les empreses han augmentat el seu resultat brut d'explotació sense augmentar els salaris en paral·lel, apropiant-se d'una major proporció del valor afegit. En la pugna distributiva entre capital i treball, les empreses han guanyat terreny en els últims anys.

Evolució dels salaris i dels marges per sector

- Entre el 2021 i el 2024, dels 13 apartats d'activitat dels quals es disposa de dades, en el conjunt de l'Estat espanyol, els marges van augmentar en 10, i van disminuir només en 3 d'ells. D'altra banda, dels 19 apartats dels quals es disposa de dades salarials, aquests han baixat en 17, i només en 3 d'ells s'han produït augments salarials. En el transport, els marges han augmentat un 33 % i els salaris reals han caigut un 1 %; en l'hostaleria hi ha un augment del 31 % en els marges i una caiguda del 0,3 % en els salaris, i en les activitats administratives i els serveis auxiliars els marges augmenten un 19 % i els salaris cauen un 4,5 %.
- Els sectors que han perdut menys poder adquisitiu tenen salaris mitjans més baixos i pitjors condicions. La resistència a l'erosió del poder adquisitiu està relacionada amb la incidència del salari mínim, que ha crescut lleugerament per sobre de la inflació en els últims anys.
- Aquesta evolució no es pot desvincular del paper dels sindicats majoritaris i de les estratègies de coordinació, que han renunciat al conflicte com a eina per garantir la totalitat del poder adquisitiu.
- Per branques d'activitat, l'evolució dels marges sobre el valor afegit brut (VAB) ha estat especialment negativa per al factor treball en molts sectors. Aquests inclouen les telecomunicacions (augment del 27 % en els marges i caiguda del 8,8 % en els salaris), el transport terrestre i per conductes (augment del 19 % en els marges en comparació amb la caiguda del 3,4 % en els salaris), o el comerç al detall de productes no qualificats, un sector al qual pertanyen les grans cadenes de supermercats, i que ha augmentat els marges en un 4 %, mentre que els salaris reals han caigut en un 5 %.

Conclusions

En aquest context, es donen les condicions per a una contraofensiva sindical. El ràpid creixement del treball afavoreix el poder de negociació del treball. Però, sobretot, l'increment dels marges reflecteix una situació en què els beneficis han guanyat terreny respecte als salaris, amb un augment del valor generat que es podria redirigir a favor de les persones treballadores.

0 Pròleg

Quan tenia 19 anys, vaig ser l'últim mico de l'obra. Treballava com a peó i guanyava 80.000 pessetes. Amb el meu sou podia llogar un pis –tot sol– al barri de Gràcia, pagar les despeses, pillar-me una Derbi Variant i viure amb dignitat. Avui dia, un peó cobra entre 1.300 i 1.400 € nets al mes, i un lloguer al mateix barri no baixa de 1.300 €. Oblida't de comprar una moto i resa perquè la rentadora no s'espatlli.

L'informe que teniu a les mans ens confirma, amb dades, el que ja sabem i patim cada dia: que ens estan saquejant. La vida és cada vegada més cara, els salaris no augmenten al mateix ritme que els preus i, mentrestant, els beneficis corporatius es disparen. Ens diuen que la inflació ja està controlada, però cada any que passa ens costa més arribar a final de mes. D'altra banda, l'IPC oficial amb prou feines dona pes al cost real de l'habitatge. És a dir, l'IPC a Catalunya només atorga un 5 % de pes al lloguer, quan la realitat i molts estudis demostren que la majoria de les famílies hi dediquen almenys la meitat dels seus ingressos. Així és com maquillen una realitat on treballem més per viure pitjor.

Aquestes xifres confirmen que, malgrat el creixement econòmic, a Catalunya continuem perdent poder adquisitiu. El 2024, els salaris reals són, de mitjana, un 3 % més baixos que el 2021. En molts sectors, les pèrdues són encara més greus: les dades disponibles pel que fa a l'Estat espanyol mostren que, en telecomunicacions, activitats administratives o agències de viatges, les caigudes superen el 8 %.

Mentrestant, els marges empresarials no paren de créixer. En sectors com el transport, l'hostaleria o les activitats administratives, les empreses han incrementat els seus beneficis entre un 20 % i un 30 %, a costa de congelar o retallar directament els salaris. No és casualitat: es tracta d'un saqueig planificat.

La pèrdua de poder adquisitiu no ha estat d'un dia per l'altre, ha estat una cocció lenta, com la paràbola de la granota bullida: si s'eleva la temperatura de l'aigua a poc a poc, la granota no salta, no reacciona, mor bullida sense adonar-se'n. Així ens han desposseït: un any s'incrementen els preus, un altre es congelen els salaris, l'any següent es pacten els acords per sota de l'IPC... Amb les crisis de 2008 i 2012, ens van colar les reformes laborals, i així, quan obrim els ulls, una sola nòmina ja no és suficient. Quan fa dècades una família podia viure amb un sou, avui molts ni tan sols hi arriben amb dos. I el més greu és que ens han volgut fer creure que això és normal.

Els emprenedors han aprofitat la crisi postcovid i la pujada del preu de les matèries primeres per impulsar els preus finals, sense repercutir aquests beneficis en els salaris. Tot això amb la complicitat dels sindicats de la concentració, els de l'oficina i la reunió, amb polítics i empresaris: CC. OO. i UGT. Organitzacions que han renunciat al conflicte, i han arribat a acceptar augments salarials per sota de la inflació. Aquests agents del règim, de la pau social, aquests sindicats de la derrota i la resignació, ja no són eines vàlides per defensar la classe treballadora. Al contrari, en massa ocasions, actuen com un fre a la lluita dels treballadors, desmobilitzant i pacificant els conflictes que no poden controlar, quan no criminalitzen directament les lluites, com vam veure durant la vaga del metall a Cadis, l'estiu de 2025.

Davant d'aquesta ofensiva del capital, és el moment de passar al contraatac. Aquest informe no és un document tècnic més, és una eina per a la lluita. Demostra que hi ha marge —i motius— per lluitar pel que ens pertany. La riquesa existeix, però està mal distribuïda. Només per mitjà de l'organització, la mobilització i la solidaritat podem recuperar el que és nostre: salaris dignes, condicions de vida dignes i un futur que no passi per la supervivència, sinó per viure bé, plenament, amb temps per cuidar(-nos) i gaudir.

Necessitem un sindicalisme que surti a guanyar.

Iru Moner Tomas, Secretari d'Acció Social – CGT Catalunya

1 Introducció

En els últims anys, s'han succeït esdeveniments importants que han afectat l'economia mundial. La pandèmia, els colls d'ampolla de la cadena de subministrament, la guerra d'Ucraïna... En aquest context, l'economia espanyola i la catalana estan experimentant un fort creixement malgrat la inestabilitat internacional. No obstant això, aquest creixement s'ha produït paral·lelament a un procés inflacionista que des del 2021 ha erosionat els salaris de la classe treballadora i, al seu torn, ha inflat els beneficis i els marges de les empreses.

Aquest informe pretén il·luminar aquests processos, analitzant com han evolucionat els salaris reals i el poder adquisitiu de la classe treballadora en els últims tres anys sota la pressió de la inflació, i comparant aquesta dinàmica amb la situació dels marges empresarials i els beneficis. L'objectiu d'aquesta recerca és contribuir a orientar i impulsar l'acció sindical. Per tant, no només s'analitza la dinàmica general de salaris i marges, sinó que es duu a terme una desagregació sector per sector. D'aquesta manera, es busca proporcionar coneixements i dades, tant generals com relacionades amb cada branca d'activitat, i donar suport a la pràctica sindical de les diferents seccions i federacions per mitjà de l'aportació d'elements per a la construcció d'un discurs efectiu.

L'informe es divideix en tres parts principals, seguides d'un apartat de conclusions i dos annexos. La primera part proporciona un quadre actualitzat de l'evolució del salari real de la classe treballadora a Catalunya, i explica com la inflació ha erosionat el poder adquisitiu. També al·ludeix a una altra qüestió central en l'anàlisi de les condicions de vida dels treballadors que no està totalment coberta per l'IPC: l'evolució dels preus de l'habitatge.

En la segona part, examinem l'evolució en l'Estat espanyol dels marges empresarials sobre el valor afegit brut (VAB), relació que explica la distribució entre capital i treball del valor generat en el procés productiu. Finalment, la tercera part desglossa l'evolució dels salaris reals i els marges de tots els sectors que integren els diferents sindicats i federacions de CGT Catalunya. Les conclusions posen l'accent en la necessitat d'una acció sindical en un context favorable a l'obtenció de millores salarials. Finalment, l'informe es complementa amb un annex metodològic i una taula ordenada amb tots els apartats i branques d'activitat, amb l'evolució entre 2021 i 2024 dels salaris reals i marges sobre VAB.

2 Erosió del poder adquisitiu a Catalunya

El funcionament de la inflació i els seus efectes en l'últim període

A l'hora d'analitzar els salaris, és molt important tenir en compte la inflació. Si la magnitud dels salaris (el seu import nominal) no es posa en relació amb el cost de la vida, no és possible captar la capacitat de consum real. Per exemple, un augment dels salaris del 2 % no implica el mateix si els preus es mantenen estables que si apugen un 10 %. En el primer cas, el salari real (és a dir, el seu poder adquisitiu) augmentarà, efectivament, un 2 %. No obstant això, en el segon cas, el salari real baixarà un 8 %.

La inflació és un fenomen complex que, quan s'exacerba, pot desestabilitzar l'economia capitalista. No obstant això, els augments de preus també poden servir per engruixir els beneficis i els marges empresarials. Si el conjunt de preus augmenta més que els salaris, la proporció dels costos laborals sobre el valor afegit total produït disminueix, i els salaris reals també es redueixen.

Com es pot observar en la *Figura 1*, aquest fenomen no és nou en l'episodi inflacionari recent, sinó que és una forma habitual d'ajustament salarial. Ja entre el 2010 i el 2013, així com el 2017, l'augment del cost de la vida per sobre dels salaris va depreciar els salaris reals. De fet, l'objectiu d'inflació fixat per la Unió Europea i altres institucions (del 2 % anual) serveix per a aquest propòsit: permet una devaluació silenciosa, però contínua, dels salaris si no s'actualitzen a l'IPC. I encara que ho facin, normalment, s'actualitzen l'any següent, incorrent ja en un any de pèrdua de poder adquisitiu.

L'emergència de la pandèmia el mes de març de 2020 va implicar una interrupció sense precedents de la producció a escala mundial. Des de llavors, l'economia s'ha recuperat, però en un context d'inflació i incertesa. Els preus d'una gran part dels béns i serveis que formen part de la cistella de consum han augmentat força, sobretot el 2022 i 2023. Com han demostrat diversos estudis, moltes empreses han aprofitat el que va començar amb una sèrie de problemes d'oferta, a causa de l'augment dels preus de l'energia i la interrupció de les cadenes de subministrament globals, per augmentar marges i beneficis.

Les dades mostren que en els últims anys la inflació ha funcionat com una forma d'ajust salarial indirecte. Les pujades de preus han anat erosionant el poder adquisitiu dels salaris, que encara estaven per sota dels nivells previs a la crisi. De 2021 fins a 2024, l'índex de preus (IPC) ha augmentat un 14,8 %¹ a Catalunya. Com a conseqüència, el salari real va caure bruscament el 2022, i des de llavors, tot i que ha crescut, no ha recuperat del tot el poder adquisitiu anterior. Si el comparem amb el salari mitjà a Catalunya el 2021, el 2022 el salari era un 5,6 % inferior, el 2023 era un 3,8 %, i el 2024 encara era un 2,8 % més baix. En conjunt, aquestes caigudes han fet que, en els últims tres anys, cada persona treballadora hagi guanyat de mitjana un 4,1 % menys. Com veurem més endavant, aquestes caigudes salarials han alimentat els beneficis de les empreses, que han augmentat els seus marges a costa del poder adquisitiu de les treballadores.

¹ Variació de la mitjana anual de l'IPC a escala autonòmica a Catalunya, INE.

Figura 1. Contribució a la variació del salari real de les pujades salarials i la inflació a Catalunya, 2009-2024

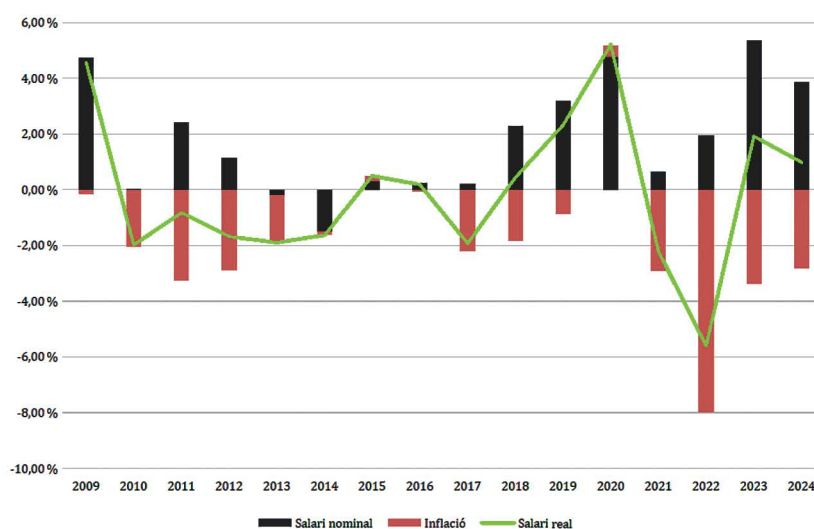

Figura 1. Variació anual del cost salarial mitjà ordinari per hora a Catalunya, inflació a Catalunya i salari real. Font: ETCL i IPC, INE. Elaboració pròpia.

Figura 2. Evolució del salari real a Catalunya, 2008-2024²

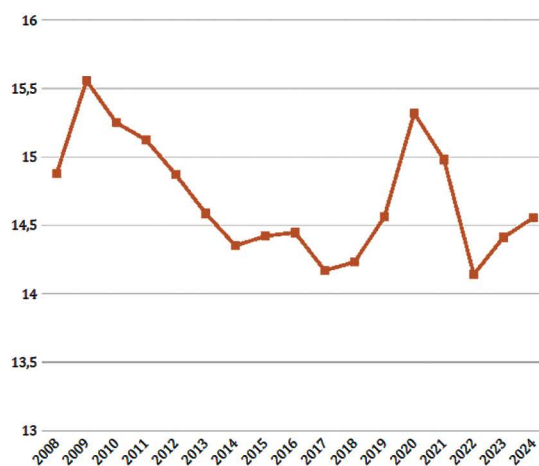

Figura 2. Cost salarial ordinari per hora efectiva treballada, deflactat amb l'IPC general de Catalunya. Font: ETCL. Elaboració pròpia. Base 2021.

² El nivell salarial del 2020, com el del 2009, s'ha de prendre amb cautela, ja que respon a un efecte estadístic fruit de la sobtada expulsió del mercat laboral de les treballadores més vulnerables (amb contractes temporals, en sectors més precaris...) i, per tant, amb salaris més baixos. Això té l'efecte d'incrementar el salari mitjà, no perquè els salaris realment millorin, sino perquè perden la feina les persones amb salaris més baixos.

La inflació no és la mateixa per a tothom

L'índex de preus és un indicador que es calcula a partir d'una cistella de diferents béns i serveis: alimentació, habitatge, salut, comunicacions, roba i calçat... cadascun dels quals té un pes específic. Així, es relativitzen les variacions en el preu de cada component segons la seva importància en el consum domèstic. Per exemple, l'encariment de l'electricitat, que és una despesa important per a tothom, no afecta l'IPC general de la mateixa manera que la pujada del preu del teatre i del cinema, tot i que pot ser molt elevada.

Així, l'IPC es basa en una ponderació dels diferents components de consum del conjunt de la població. No obstant això, en realitat, els patrons de consum de les llars no són homogenis i estan molt determinats per la renda de les mateixes. Els sectors més pobres gasten una part més significativa dels ingressos en béns bàsics com l'alimentació, l'electricitat i el gas, mentre que els rics augmenten la proporció de la despesa en transport, oci i cultura, i hotels i restaurants. Segons quins components siguin més marcats els augments de preus, la inflació real experimentada pels diferents sectors de la població serà superior o inferior a l'índex oficial. La ponderació dels components de l'IPC per quintils d'ingressos es pot veure a la *Figura 3*.

Figura 3. Ponderació dels components de l'IPC a l'Estat espanyol i estructura de la despesa per quintil, 2024

	Total EPF	Quintil 1	Quintil 2	Quintil 3	Quintil 4	Quintil 5
Índex general	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
01 Aliments i begudes no alcohòliques	15,8	19,9	19,4	17,9	15,8	12,0
02 Begudes alcohòliques i tabac	1,3	1,5	1,4	1,4	1,4	1,1
03 Vestit i calçat	4,2	4,1	4,1	4,3	4,2	4,3
04 Habitatge, aigua, electricitat, gas i altres combustibles	32,4	40,3	36,6	33,5	31,8	28,1
05 Mobles, parament de la llar i articles per al manteniment corrent de la llar	3,7	2,9	3,1	3,3	3,6	4,6
06 Sanitat	4,1	3,1	3,9	4,2	4,2	4,2
07 Transport	11,4	6,6	7,6	9,2	10,9	15,9
08 Informació i comunicacions	3,2	4,4	3,8	3,5	3,2	2,6
09 Activitats lúdiques, esportives i culturals	5,0	3,0	3,5	4,5	5,5	6,1
10 Serveis educatius	1,6	1,0	1,2	1,5	1,6	2,1
11 Restaurants i serveis d'allotjament	9,9	6,4	7,9	9,1	10,5	11,9
12 Altres béns i serveis	7,3	7,0	7,5	7,6	7,5	7,2

Figura 3. Font: CPI i Enquesta de Pressupostos Familiars (EPF), INE. Elaboració pròpia.

Així, com es mostra a la Figura 4, entre el 2021 i el 2024, a Catalunya, la inflació acumulada ha estat especialment alta en aliments i begudes no alcohòliques, component que té molt més pes en el consum de renda baixa. En grau més baix, també ha destacat en restaurants i hotels, partida en la qual augmenta la despesa d'alts ingressos, en begudes alcohòliques i tabac (amb un pes similar en tots els quintils de despesa), i en transport, component en el qual, de nou, destaca la despesa de les rendes més altes. A això cal afegir la importància de l'habitatge, l'aigua, l'electricitat i el gas, que és el component que té, amb diferència, un pes més gran en l'índex total. En aquest grup, i com explicarem més endavant a l'apartat sobre l'habitatge, els subministraments són més importants que el lloguer del mateix habitatge. I tot i que actualment la variació acumulada és del 7 %, pel fet que els preus de l'electricitat i el gas han baixat en l'últim any i mig, el 2022 es va convertir en el component amb més augment de preus.

Variació acumulada dels components de l'IPC a Catalunya, 2021-2024

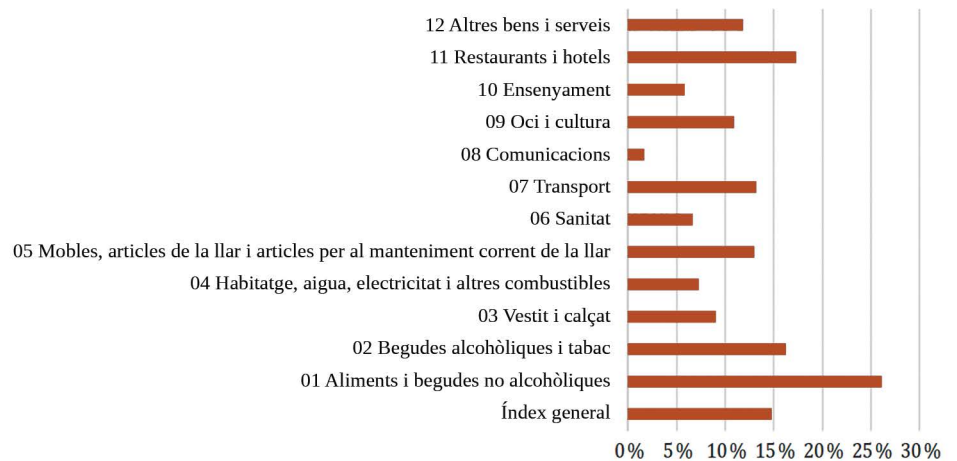

Figura 4. Font: IPC, INE. Elaboració pròpia.

Malauradament, l'INE no publica els índexs elementals ni les ponderacions bàsiques amb les quals es construeixen després els components de l'IPC general, per la qual cosa, no és possible calcular amb precisió índexs d'inflació alternatius que reflecteixin la situació real de diferents grups de renda. No obstant això, es pot dir que, fins ara, els ingressos baixos han experimentat una inflació més alta que les rendes altes. Les dades suggereixen que, en conjunt, la pèrdua de poder adquisitiu de les persones més afectades per la pobresa és superior a l'indicat per les estadístiques generals, i encara que els seus salaris siguin iguals a l'IPC, continuen perdent poder adquisitiu.

El problema de l'habitatge

Finalment, no és possible analitzar l'evolució del poder adquisitiu de la classe treballadora a Catalunya sense esmentar les enormes pujades dels preus de l'habitatge que s'han produït en els últims anys. Abordem aquest problema per separat perquè l'IPC no reflecteix la totalitat dels canvis en els preus de l'habitatge. Com explicarem amb més profunditat en l'Annex 1, per a l'elaboració de l'IPC, l'INE només té en compte l'habitatge de lloguer. Atès que només vora el 23 % de les llars viuen de lloguer a Catalunya³, el pes de l'habitatge en l'índex general es redueix significativament. Per exemple, a Catalunya, la ponderació del lloguer d'habitatges sobre el consum total el 2024 va ser del 5 %⁴.

El problema és que, sigui llogat o en propietat, tothom necessita accés a l'habitatge per poder viure, i per a una part important de la població, els pagaments de lloguer o hipoteca s'emporten un gran percentatge del seu salari i afecten de manera substancial el seu poder adquisitiu.

Desnonament al carrer Còrsega, 178, Barcelona. Víctor Serri.

L'acusat augment dels preus de l'habitatge supera la capacitat de pagament de moltes llars. A Catalunya, entre gener de 2021 i desembre de 2024, els preus del mercat de lloguer han augmentat un 37,4 % i els preus de compra d'habitatge un 10,4 %.

³ Dades del 2021 de l'Enquesta de Característiques Essencials de la Població i l'Habitatge (ECEPOV), últim any disponible.

⁴ Ponderacions dels components de l'IPC per comunitat autònoma, INE.

Figura 5. Evolució del preu de mercat del lloguer i venda d'habitatges, 2019-2024

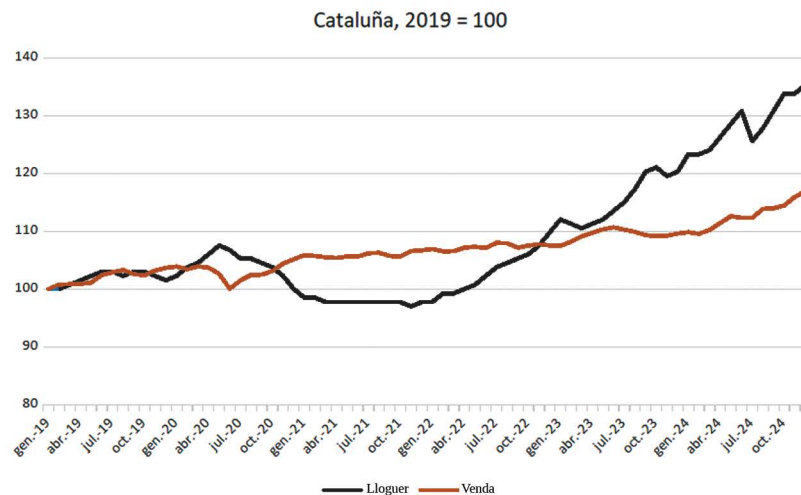

Figura 5. Fuente: Idealista. Elaboración propia.

L'augment dels preus de l'habitatge, i especialment dels lloguers, implica una transferència massiva de rendes als propietaris i empobreix sectors importants de la classe treballadora. De poc serveix augmentar els salaris, si després una gran part d'ells s'ha de destinar al pagament del lloguer. A Catalunya, el 2024, el 18 % de les llars arrendatàries patien greus mancances materials¹, gairebé el 13 % tenien retards en el pagament del lloguer i el 27 % declaraven que no podien permetre's mantenir la casa a la temperatura adequada.

Figura 6. Indicadors de pobresa entre les llars de lloguer, 2008-2024

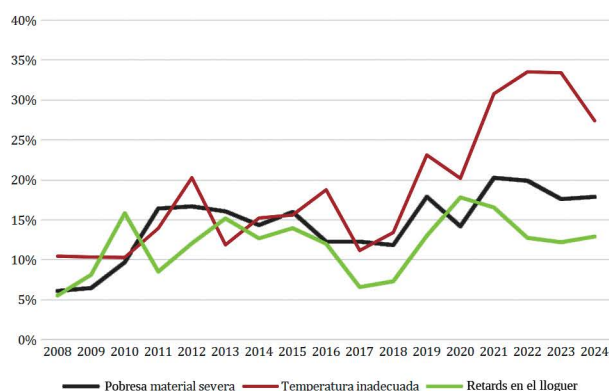
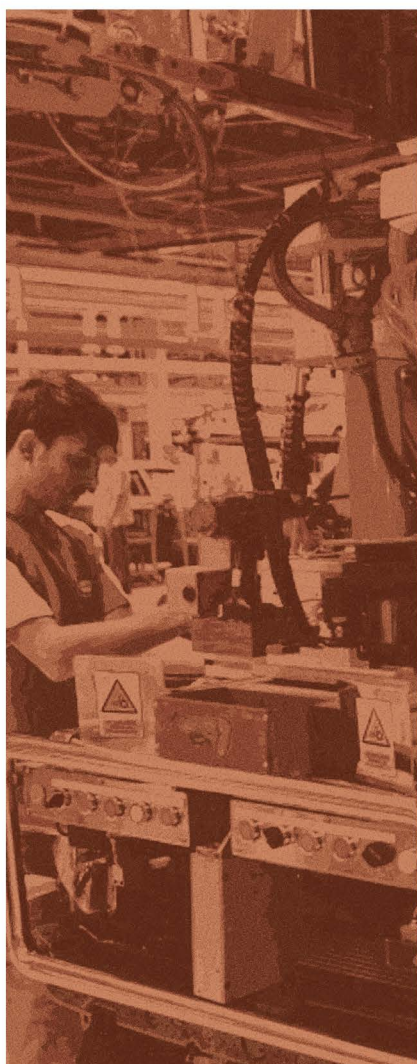

Figura 6. Font: Microdades de l'Enquesta de Condicions de Vida (ECV), INE. Elaboració pròpia.

⁵ La carència material greu és un indicador desenvolupat per l'INE i es refereix a la població que manca d'almenys quatre dels següents nou ítems: 1. No pot permetre's anar de vacances almenys una setmana a l'any, 2. No pot permetre's menjar carn, pollastre o peix almenys cada dos dies, 3. No pot permetre's mantenir l'habitatge a una temperatura adequada, 4. No té capacitat per afrontar despeses imprevistes (de 800 euros el 2023), 5. Ha tingut retards en el pagament de despeses relacionades amb la casa principal (hipoteca o lloguer, factures de gas, comunitat...) o en compres a terminis en els darrers dotze mesos, 6. No es pot permetre tenir cotxe, 7. No es pot permetre tenir un telèfon, 8. No es pot permetre tenir un televisor, i 9. No es pot permetre tenir una rentadora.

3 Evolució dels beneficis i marges empresarials en el conjunt de l'economia de l'Estat espanyol

En l'economia convencional, el valor afegit brut (VAB) es refereix al valor afegit generat en la producció en una àrea determinada. Equivalent al valor dels béns i serveis produïts menys el valor dels consums intermedis utilitzats en la producció. El VAB generat per les empreses es divideix entre els costos laborals (tot allò que té com a objectiu remunerar el factor laboral, com ara salaris, complements salarials, cotitzacions a la seguretat social, retribució...) i el resultat brut d'explotació (RBE), que és la part del valor afegit de la qual s'apropia el capital un cop remunerat el factor laboral. Al seu torn, l'EBR és la mesura que millor s'aproxima a l'indicador financer EBITDA, que en anglès és un acrònim per referir-se als beneficis abans d'interessos, impostos, depreciacions i amortitzacions.

Des del 2021, el VAB generat per les empreses de l'Estat espanyol ha augmentat un 32,8 %. Però per ell mateix, el creixement del VAB no ens diu res sobre el que està succeint en la pugna distributiva entre capital i treball. Per analitzar-lo cal conèixer com s'ha comportat l'excedent brut d'explotació en el mateix període. Així, el RBE de les empreses ha augmentat un 50,5 % en els últims cinc anys, i un 41 % en els últims tres.

La relació entre l'RBE i el valor afegit brut és el marge empresarial sobre el VAB, que aquí anomenarem simplement "marge empresarial". Quan augmenta, implica que el capital s'apropia, en forma d'excedent brut d'explotació, d'una part més gran del valor afegit. És a dir, que per cada unitat de treball que utilitza obté més beneficis. Dit d'una altra manera: que el capital guanya posicions en el seu conflicte distributiu amb el treball i s'apropia d'una proporció de valor més significativa.

La figura 7 mostra com entre el 2014 i el 2019 l'RBE i el VAB creixen en paral·lel. No obstant això, el 2020, amb la pandèmia, els beneficis van caure més que el valor total generat en la producció. En aquest període de crisi es protegeix l'ocupació, i els marges de les empreses cauen a favor de les treballadores i els treballadors. No obstant això, la tendència es va revertir l'any següent, i des d'aleshores es pot veure que l'RBE ha crescut a un ritme superior al VAB, el que és indicatiu d'un augment dels marges empresarials.

Figura 7. Evolució del VAB i l'RBE del total de sectors, exclosa l'energia, 2009-2024. Base 2021 = 100.

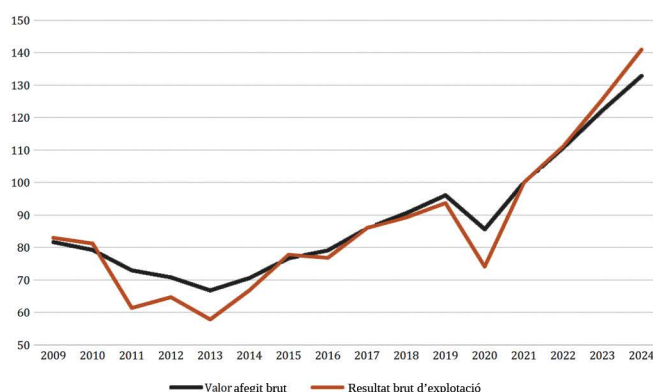

Figura 7. Font: AEAT, dades de l'Observatori de Marges Empresariums. Elaboració pròpia.

Figura 8. Evolució del marge sobre VAB, 2009-2024

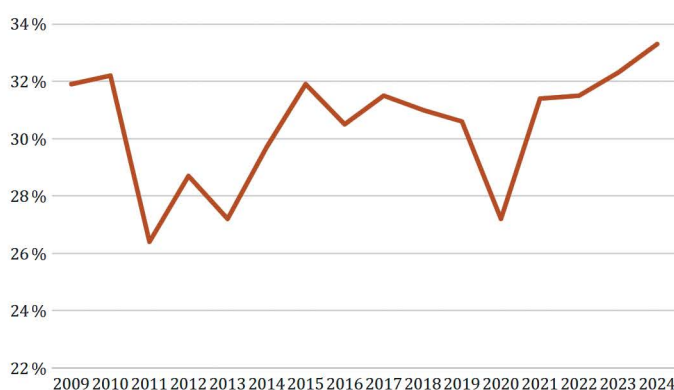

Figura 8. Font: AEAT, dades de l'Observatori de Marges Empresariums. Elaboració pròpia.

Les dades de l'Agència Tributària⁶ mostren que els marges de negoci de totes les empreses (excepte els sectors energètics, que són més volàtils) han experimentat un increment notable en els últims anys i, de fet, es troben en els nivells més alts de tota la sèrie, que comença el 2009. En els últims tres anys, des del 2021, els marges han augmentat un 6,1 %, i encara més (8,8 %) respecte al 2019. Això vol dir que no només creix el "pastís" de l'economia —la riquesa produïda—, sinó que, alhora, el capital s'apropia d'una major part d'ella.

En un context de creixement econòmic i d'augment de l'ocupació, les empreses no només estan aconseguint uns beneficis rècord, sinó que també han aconseguit reduir els costos laborals gràcies a la inflació i a l'ajust salarial que comporta. La pèrdua de poder adquisitiu de la classe treballadora sosté parcialment l'augment dels beneficis empresariums. I fins i tot quan els salaris reals no han disminuït, les empreses han augmentat el seu resultat brut d'explotació sense apujar els salaris en paral·lel, apropiant-se d'una major proporció del valor afegit. En el conflicte distributiu entre capital i treball, en els últims anys, les empreses han guanyat posicions.

⁶ Per a més informació sobre l'origen de les dades i la metodologia seguida en aquest informe, consulteu l'Annex 1.

4 Evolució dels salaris i dels marges per sectors

Introducció

L'anàlisi de l'evolució dels marges empresarials i els salaris a escala sectorial aporta informació valuosa per a la negociació d'acords i, en general, per a donar suport a l'acció sindical en el lloc de treball. A més, contribueix a perfilar l'estratègia sindical, i permet delimitar sectors en els quals es donen les condicions òptimes per desplegar una acció sindical ofensiva, però també localitzar aquells en els quals cal anticipar-se a una tàctica defensiva davant possibles processos de reestructuració i acomiadaments. En tot cas, la informació a escala sectorial s'ha de contrastar amb les dades econòmiques de cada empresa particular per tenir una visió més completa.

Entre el 2021 i el 2024, dels 13 apartats d'activitat dels quals es disposa de dades, en el conjunt de l'Estat espanyol, els marges van augmentar en 10, i van disminuir només en 3 d'ells. D'altra banda, dels 19 apartats dels quals es disposa de dades salarials, aquests han baixat en 17, i només en 3 d'ells s'han produït augments salarials. És important tenir en compte que els marges poden augmentar, encara que els salaris també creixin. Si els beneficis augmenten en major proporció que la massa salarial, el marge empresarial s'incrementa.

Així, els salaris han caigut en gairebé tots els sectors, excepte en el comerç (+0,3 %) i la informació i les comunicacions (+0,02 %), on els salaris s'han estancat més aviat. En la resta dels sectors on es disposa de dades, els salaris han caigut. Alguns sectors mantenen caigudes salarials superiors al 5 %, com el subministrament d'electricitat, gas, vapor i aire condicionat (-13,9 %), les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment (-8,2 %) o les activitats financeres i d'assegurances (-7,7 %), tot i que la majoria de trams tenen salaris entre un 4 % i un 2 % inferiors als del 2021. Finalment, l'hostaleria (-0,3 %) i les activitats immobiliàries (-0,03 %) gairebé han recuperat el poder adquisitiu perdut.

Figura 9. Evolució a l'Estat espanyol dels salaris entre 2021 i 2024 per seccions d'activitat

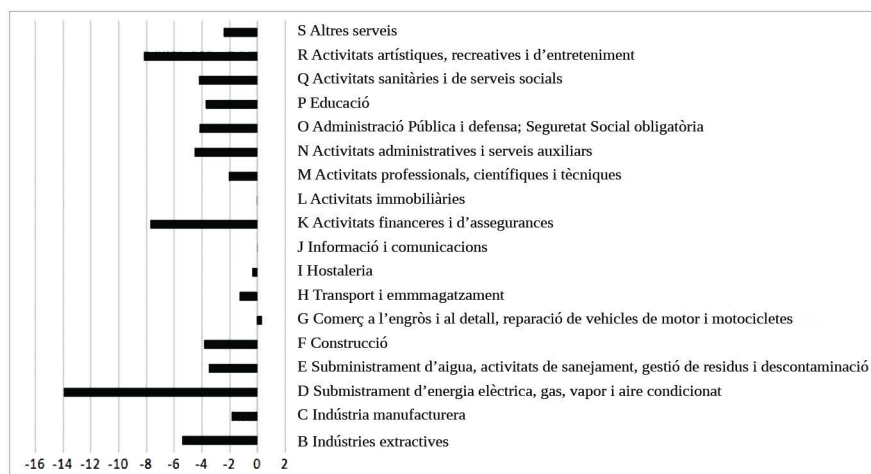

Figura 9. Font: ETCL i IPC. Elaboració pròpia.

Tot i que la inflació ha afectat a totes les persones treballadores en els darrers anys, cal destacar que els sectors que semblen haver-la resistit més són els que tenen salaris més baixos i pitjors condicions laborals, com l'hostaleria o el comerç. A més, tot i que l'Enquesta Trimestral de Costos Laborals no aporta dades per a l'agricultura ni per a les activitats de les llars com a ocupadores de treballadors domèstics, si utilitzem les dades salarials de l'AEAT i l'enquesta de població activa, sembla que en aquests sectors el poder adquisitiu erosionat per la inflació ja s'ha recuperat⁷.

Tot i que no hi ha una única explicació per a la diferència en les dinàmiques de cada sector, podem tornar a veure el patró que ja hem esmentat en el primer apartat d'aquest informe: els sectors en els quals l'SMI està més present han tendit a perdre menys poder adquisitiu, mentre que en altres sectors amb salaris més elevats els salaris reals han caigut més. També destaca la dinàmica dels sectors en els quals l'ocupació pública és molt rellevant, com l'educació, la sanitat i l'administració pública, que continuen tenint un poder adquisitiu molt inferior al de 2021.

A més, cal tenir en compte que la dinàmica d'aquests sectors està molt marcada per les decisions dels governs autonòmics i en grau més baix locals, que varien segons la comunitat autònoma. Aquestes dades representen la mitjana ponderada del conjunt de l'Estat espanyol. Tanmateix, com han assenyalat en nombroses ocasions, la pèrdua de poder adquisitiu dels treballadors de l'educació pública i de la salut a Catalunya ha estat especialment greu, i les seves caigudes salarials poden ser fins i tot superiors a les indicades al gràfic.

Val la pena preguntar a què es deu aquesta dinàmica. Per què, en un context de creixement, després de més de tres anys, els salaris encara no han aconseguit recuperar el poder adquisitiu arrabassat per la inflació. Un factor destacable és la pressió organitzada per les mateixes treballadores. Com ja hem esmentat, la inflació produeix una devaluació salarial silenciosa i no té un responsable tan directe, a diferència de quan una empresa intenta una modificació substancial de les condicions de treball. Això facilita que la inflació no s'enfronti a una oposició immediata i ferma de les treballadores i els treballadors. A més, la inflació tendeix a anar "més de pressa" que els augments salarials, perquè els índexs de preus anuals es publiquen retroactivament, i les negociacions dels acords es duen a terme cada diversos anys, la qual cosa reverteix en pèrdues salarials contínues per a la classe treballadora si no hi ha clàusules de revisió salarial que igualin els salaris amb l'IPC. No obstant això, també cal destacar el paper jugat en aquest desenvolupament pels grans sindicats de concertació, que han renunciat al conflicte com a eina per garantir la totalitat del poder adquisitiu. Després de tres anys de pèrdua de poder adquisitiu, és possible qüestionar l'estratègia de concentració i diàleg social com a forma de garantir els salaris i les condicions laborals.

⁷ Entre el 2021 i el 2023, segons les dades de l'EPA i l'IPC, els salaris reals van augmentar un 5,3 % en les activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic. Segons dades de l'AEAT, l'agricultura, la ramaderia, la silvicultura i la pesca van augmentar un 5,8 % entre 2021 i 2024.

Pel que fa a la diferent evolució per gènere, contràriament a la dinàmica habitual, les dones semblen haver perdut menys poder adquisitiu que els homes⁸. Els descensos salarials han afectat tant els sectors feminitzats (sobretot la salut i l'educació, però també les activitats financeres i d'assegurances) com els sectors masculinitzats (com la construcció, el transport o el subministrament elèctric). Tanmateix, com hem vist, els sectors que més s'han resistit a la pèrdua de poder adquisitiu han tendit a ser aquells amb salaris més baixos i, per tant, també més feminitzats socialment.

Aquests descensos salarials s'han produït paral·lelament a l'augment dels marges empresarials. La pèrdua de poder adquisitiu dels salaris i l'augment dels marges són expressions del mateix procés, però no es pot establir entre ells una relació unívoca de causa i efecte. Hi ha sectors (com ara la construcció, les activitats administratives i auxiliars, o l'hostaleria) on els marges augmenten i els salaris disminueixen, però també sectors on tots dos han disminuït (com ara les indústries extractives o les activitats d'abastament d'aigua i sanejament). En qualsevol cas, el que es pot dir és que l'augment de marges és indicatiu d'un augment de la proporció del valor apropiat per l'empresa respecte al que remunera a les treballadores, i que, per tant, és indicatiu tant d'un empitjorament de la posició del treball en el conflicte distributiu amb el capital, com de millors condicions per aconseguir augments salarials.

Figura 10. Evolució dels marges sobre VAB entre 2021 i 2024 per seccions d'activitat

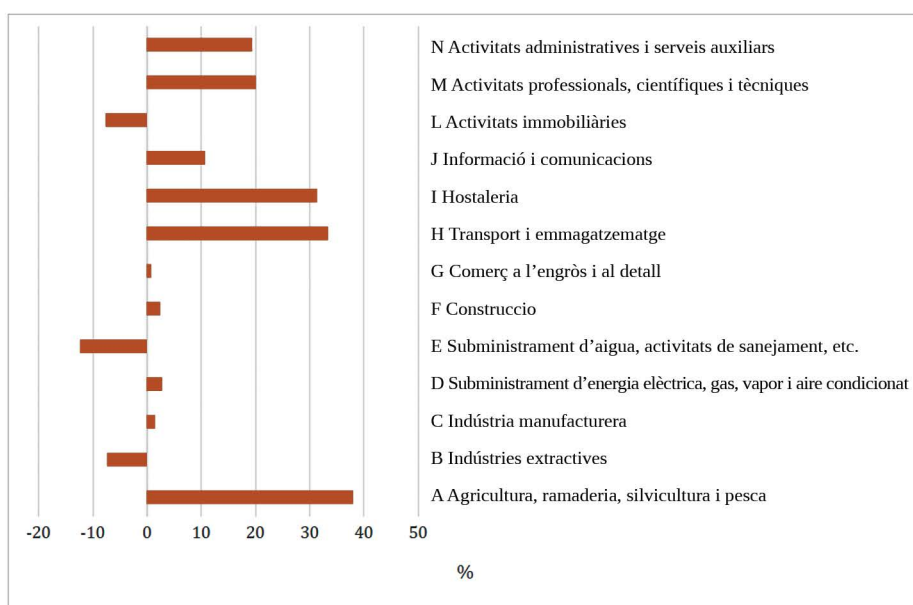

Figura 10. Font: AEAT, dades de l'Observatori de Marges Empresarials. Elaboració pròpia.

⁸ Aquestes categories es reflecteixen aquí tal com es recullen en les fonts de dades oficials, que tenen un enfocament binari.

Desglossament per federacions

A continuació, presentem els resultats de la variació dels marges empresarials i dels salaris reals desglossats per branques d'activitat entre el 2021 i el 2024. El nivell de desagregació bàsic és la CNAE de dos dígit, excepte en l'apartat "G. Comerç a l'engròs i al detall; reparació de vehicles de motor i motocicletes", que proporciona una desagregació de tres dígit. La font de les dades de marge empresarial és l'AEAT, i la de salaris és l'Enquesta trimestral de cost laboral (ETCL) elaborada per l'INE, tot i que en els sectors en què no es disposa de les dades s'utilitzen les dades dels models d'IVA i retenció facilitats per l'AEAT. Així mateix, en la divisió "97 Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic", atès que no es disposa de dades salarials en l'ETCL ni en els models d'IVA i retencions, es fan servir dades salarials de l'EPA, que només estan disponibles fins al 2023.

Com en l'apartat anterior, l'abast geogràfic de totes les dades és el conjunt de l'Estat espanyol perquè no es disposa de dades per branca d'activitat a escala autonòmica. En tot cas, tots els detalls sobre la metodologia es poden consultar en l'Annex 1.

Abans de presentar tots els sectors agrupats segons les federacions de la CGT Catalunya, hi destaquem alguns subsectors l'evolució dels quals és especialment rellevant. Entre els subsectors analitzats dels quals es disposa de dades i que generen anualment més de 5.000 milions d'euros de valor afegit brut, els deu que més han augmentat els seus marges són els següents:

Figura 11. Principals deu subsectors per augmentar el marge sobre el VAB entre els que generen anualment un VAB de més de 5.000 milions d'euros

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
71 Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assajos i anàlisis tècniques	-7,15	92,63
A Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	5,78	38,05
I Hostaleria	-0,33	31,38
61 Telecomunicacions	-8,81	26,85
82 Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars a les empreses	-8,47	24,15
33 Reparació i instal·lació de maquinària i equips	-1,22	22,31
29 Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	-1,65	19,64
49 Transport terrestre i per canonades	-3,42	19,34
62 Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	3,68	18,91
10 Indústries de productes alimentaris	-1,65	18,74

Figura 11. Font: AEAT, ETCL i IPC. Elaboració pròpia.

Com es pot observar, aquests sectors han experimentat grans increments en els marges, mentre que, en la majoria d'ells, qui hi treballa va perdre poder adquisitiu. Alguns d'ells són sectors de gran importància en l'economia i l'ocupació en conjunt, com l'agricultura, la ramaderia, la silvicultura i la pesca (amb un augment del 38 % en els marges), l'hostaleria, amb un augment del 31 % en els marges paral·lel a un estancament salarial, o el transport terrestre i per conductes, en què els marges han augmentat un 19 % mentre que els salaris han caigut un 3,4 %. També destaquen les activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars a les empreses, amb una caiguda salarial del 8,5 % paral·lela a l'increment del 24 % dels marges. A més, tot i que no es troba entre les deu primeres branques d'activitat a causa d'un augment dels marges, el comerç al detall en establiments no especialitzats també destaca per la seva importància, amb una caiguda salarial estimada del 5 % i un augment dels marges del 4 %. Aquesta CNAE reuneix la majoria de les empreses de supermercats, com Mercadona, Carrefour, Lidl, Alcampo, Día... En tots aquests sectors, els increments substancials del marge posen l'accent en la necessitat d'una estratègia ofensiva que no només busqui recuperar la totalitat del poder adquisitiu perdut, sinó que obtingui augmentos salarials que van més enllà, o altres millores en les condicions de treball.

Al contrari, altres sectors destaquen per l'evolució negativa dels seus marges i beneficis en els últims anys. En aquests sectors és probablement necessària (quan no s'està desplegant ja) una estratègia sindical defensiva, que resisteixi els acomiadaments i els canvis substancials en les condicions de treball.

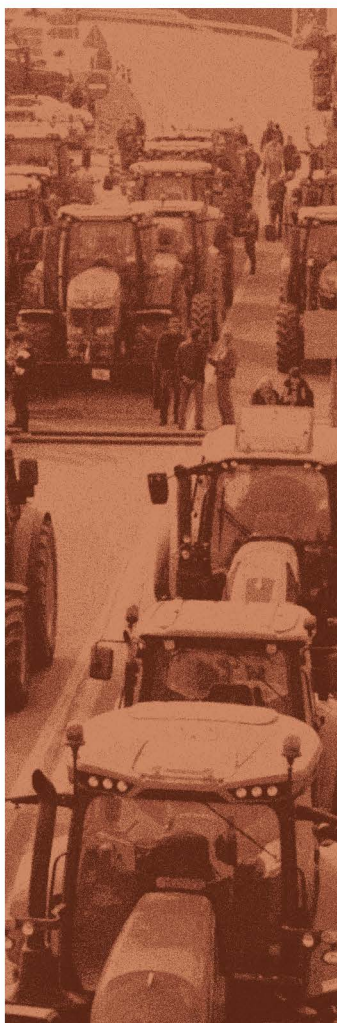

Figura 12. Principals deu subsectors per disminució del marge sobre el VAB entre els que generen anualment un VAB de més de 2500 milions d'euros

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
30 Fabricació d'altres materials de transport	-1,57	-47,88
24 Metal·lúrgia; fabricació de productes de ferro	1,75	-28,86
74 Altres activitats professionals, científiques i tècniques	-1,49	-22,11
20 Indústries químiques	-1,88	-18,88
467 (sense 4671) – Altres tipus de comerç a l'engròs especialitzat	1,62	-16,71
E Abastament d'aigua, activitats de sanejament, etc.	-3,46	-12,26
58 Edició	-10,79	-8,21
68 Activitats immobiliàries	-0,02	-7,55
21 Fabricació de productes farmacèutics	-5,05	-3,49
465 – Comerç a l'engròs d'equips per a les tecnologies de la informació i les comunicacions	-0,80	-2,70

Figura 12. Font: AEAT, ETCL i IPC. Elaboració pròpia.

Administració Pública

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
84 Administració Pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	-4,14	n.d.

Alimentació, Comerç i Hostaleria

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
10 Indústria de l'alimentació	-1,65	18,74
11 Fabricació de begudes	-6,39	1,45
12 Indústria del tabac	-14,41	4,75
G Comerç a l'engròs i al detall; reparació de vehicles de motor i motocicletes	0,34	0,80
45 Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	0,09	n.d.
46 Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes	-1,87	n.d.
47 Comerç al detall, excepte de vehicles de motor i motocicletes	2,66	n.d.
451 - Venda de vehicles de motor	-1,59 ^j	5,33
453 - Comerç de recanvis i accessoris de vehicles de motor	-0,99 ^j	23,09
454 - Venda, manteniment i reparació de motocicletes i dels seus recanvis i accessoris	1,17 ^j	3,02
461 - Intermediaris del comerç	-4,64 ⁱ	67,03
462 - Comerç a l'engròs de matèries primes agràries i d'animals vius	2,77 ^j	-5,48
463 - Comerç a l'engròs de productes alimentaris, begudes i tabac	4,06 ⁱ	10,75
464 - Comerç a l'engròs d'articles d'ús domèstic	2,19 ^j	-2,28
465 - Comerç a l'engròs d'equips per les tecnologies de la informació i les comunicacions	-0,8 ^j	-2,70
466 - Comerç a l'engròs d'altra maquinària, equips i subministraments	3,16 ⁱ	4,52
467 (sense 4671) - Altre comerç a l'engròs especialitzat	1,62 ^j	-16,71
4671 - Comerç a l'engròs de combustibles sòlids, líquids i gasosos, i productes similars	8,05 ^j	-10,75
469 - Comerç a l'engròs no especialitzat	-3,57 ^j	-2,17
471 - Comerç al detall en establiments no especialitzats	-5,05 ^j	4,31
472 - Comerç al detall de productes alimentaris, begudes i tabac en establiments especialitzats	0,35 ⁱ	45,31
473 - Comerç al detall de combustible per l'automoció en establiments especialitzats	-1,33 ⁱ	3,74
474 - Comerç al detall d'equips per les tecnologies de la informació i les comunicacions en establiments especialitzats	-1,98 ^j	17,17
475 - Comerç al detall d'altres articles d'ús domèstic en establiments especialitzats	2,08 ⁱ	3,47
476 - Comerç al detall d'articles culturals i recreatius en establiments especialitzats	1,5 ^j	-10,50
477 - Comerç al detall d'altres articles en establiments especialitzats	4,27 ^j	9,53
478 - Comerç al detall en punts de venda i mercats ambulants	-17,91 ⁱ	-15,98
479 - Comerç al detall no realitzat ni en establiments, ni en punts de venda ni en mercats ambulants	-4,46 ^j	2,88
I Hostaleria	-0,33	31,38
55 Serveis d'allotjament	-1,64	n.d.
56 Serveis de menjars i begudes	-1,47	n.d.
96 Altres serveis personals	-0,49	n.d.

Banca, Borsa, Estalvi, Assegurances, Entitats de crèdit i Oficines-i-Despatxos

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
62 Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	3,68	18,91
64 Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions	-8,91	n.d.
65 Assegurances, reassegurances i fons de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	1,26	n.d.
66 Activitats auxiliars als serveis financers i a les assegurances	-7,22	n.d.
68 Activitats immobiliàries	-0,02	-7,55
69 Activitats jurídiques i de comptabilitat	-2,94	2,35
70 Activitats de les seus centrals; activitats de consultoria de gestió empresarial	6,18	n.d.
71 Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assajos i anàlisis tècniques	-7,15	92,63
73 Publicitat i estudis de mercat	8,03	31,53
77 Activitats de lloguer	-5,41	-0,34
78 Activitats relacionades amb l'ocupació	-6,51	5,95
79 Activitats d'agències de viatges, operadors turístics, serveis de reserves i activitats relacionades	-8,65	195,88*
82 Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars a les empreses	-8,47	24,15

* L'elevada magnitud es deu al fet que aquests sectors van tenir marges negatius el 2021, a causa de les restriccions a la mobilitat provocades per la pandèmia.

Camp, Agricultura, Ramaderia i Pesca

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
A Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	5,78 ^a	38,05

Construcció, Fusta, Ceràmica i Suro

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
16 Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	-1,7	-6,81
31 Fabricació de mobles	-4,79	19,33
F Construcció	-3,8	2,47
41 Construcció d'edificis	-4,45	n.d.
42 Enginyeria civil	-1,58	n.d.
43 Activitats de construcció especialitzada	-3,73	n.d.

Energia, Mineria i Químiques-i-afins

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
B Indústries extractives	-5,39	-7,28
19 Coqueries i refinament de petroli	-4,72	-31,92
20 Indústria química	-1,88	-18,88
21 Fabricació de productes farmacèutics	-5,05	-3,49
22 Fabricació de productes de cautxú i plàstics	-1,99	-0,69
23 Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	-1,09	10,21
E Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació	-3,46	-12,26
36 Captació, depuració i distribució d'aigua	-0,69	n.d.
37 Recollida i tractament d'aigües residuals	-2,68	n.d.
38 Recollida, tractament i eliminació de residus; valorització	-4,69	n.d.
39 Activitats de descontaminació i altres serveis de gestió de residus	-4,34	n.d.

Ensenyament

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
85 Educació	-3,69	n.d.
72 Investigació i desenvolupament	-6,3	n.d.
88 Activitats de serveis socials sense allotjament	-7,78	n.d.
94 Activitats associatives	-3,66	n.d.

Espectacles, Informació, Paper i Arts Gràfiques

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
17 Indústria del paper	-2,7	9,99
18 Arts gràfiques i reproducció de suports gravats	-5,15	12,57
58 Edició	-10,79	-8,21
59 Activitats cinematogràfiques, de vídeo i de programes de televisió, gravació de so i edició musical	-6,16	1,62
60 Activitats de programació i emissió de ràdio i televisió	-9,3	n.d.
63 Serveis d'informació	16,38	12,87
74 Altres activitats professionals, científiques i tècniques	-1,49	-22,11
R Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-8,15	n.d.
90 Activitats de creació, artístiques i espectacles	-9,75	n.d.
91 Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	-4,88	n.d.
92 Activitats de jocs d'atzar i apostes	-4,89	n.d.
93 Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	-9,26	n.d.

Neteges i Manteniment

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
81 Serveis a edificis i activitats de jardineria	-2,45	3,68 ^a

Metall

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
24 Metal·lúrgia; fabricació de productes de ferro, acer i ferroal·liatges	1,75	-28,86
25 Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equipament	-1,83	10,05
26 Fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics	-4,73	5,34
27 Fabricació de material i equipament elèctric	-0,45	30,16
28 Fabricació de maquinària i equipament n.c.o.p.	3,35	7,38
29 Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	-1,65	19,64
30 Fabricació d'altre material de transport	-1,57	-47,88
32 Altres indústries manufactureres	-0,86	3,06
33 Reparació i instal·lació de maquinària i equipament	-1,22	22,31
35 Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	-13,91	2,83
452 - Manteniment i reparació de vehicles de motor	0,53 ¹	39,46
95 Reparació d'ordinadors, efectes personals i articles d'ús domèstic	-2,23	n.d.

Sanitat

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
75 Activitats veterinàries	3,07	-55,29
Q Activitats sanitàries i de serveis socials	-4,18	n.d.
86 Activitats sanitàries	-2,82	n.d.
87 Assistència en establiments residencials	-0,8	n.d.

Transports i Comunicacions

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
H Transport i emmagatzematge	-1,25	33,43
49 Transport terrestre i per canonada	-3,42	19,34
50 Transport marítim i per vies navegables interiors	-10,15	-18,78
51 Transport aeri	10,9	164,10*
52 Emmagatzematge i activitats annexes al transport	-2,09	18,62
53 Activitats postals i de correus	0,6	n.d.
61 Telecomunicacions	-8,81	26,85

* L'elevada magnitud es deu al fet que aquests sectors van tenir marges negatius el 2021, a causa de les restriccions a la mobilitat provocades per la pandèmia.

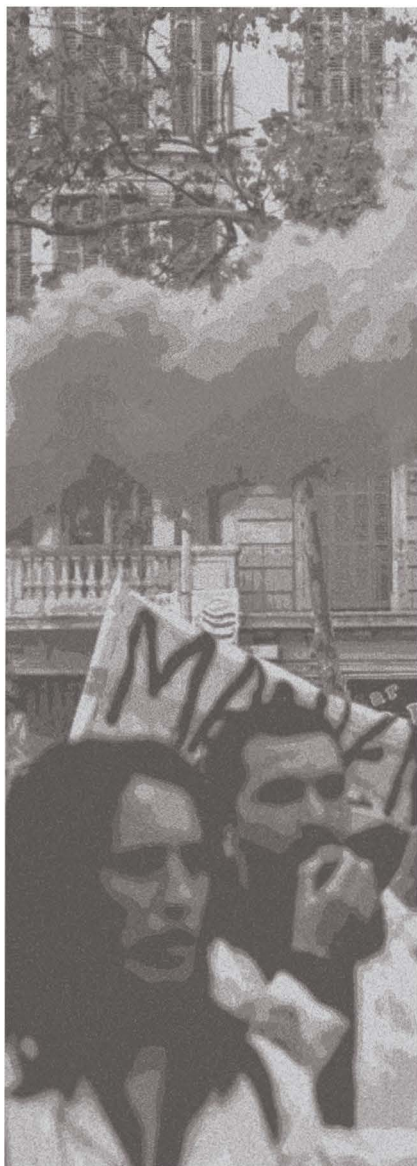
Tèxtil, Pell i derivats

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
13 Indústria tèxtil	-6,69	-8,46
14 Confecció de peces de vestir	-3,05	54,04
15 Indústria del cuir i del calçat	-3,25	-0,80

Oficis diversos

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
97 Activitats de les llars com a empresaris de personal domèstic	n.d.	n.d.

5 Conclusions

La recent evolució dels salaris reals demostra que la inflació ha funcionat com una forma d'ajust salarial indirecte, que permet a les empreses reduir la càrrega dels costos laborals i augmentar els seus marges. En els últims anys, la classe treballadora de Catalunya i de l'Estat espanyol ha patit una important pèrdua de poder adquisitiu. Tot i no tenir plenament en compte l'augment dels preus de l'habitatge i els efectes de la inflació per als sectors més empobrits, a Catalunya, el salari mitjà encara és un 2,8 % inferior al del 2021. En el conjunt de l'Estat espanyol, que és l'àrea geogràfica de referència per a l'anàlisi de marges i desagregació per sectors, el salari mitjà va ser un 3,4 % inferior el 2024 que el 2021.

Aquesta erosió del poder adquisitiu s'ha produït en un context de fort creixement econòmic, reflectit també en l'augment de l'ocupació. A l'Estat espanyol, els marges sobre el VAB han crescut un 6,1 % des del 2021, augment que s'afegeix als augments anteriors, i que situa els marges en màxims de sèrie. Aquest increment dels marges empresarials reflecteix un increment del valor que les empreses s'apropien respecte al que retribueixen al factor treball i, per tant, un empitjorament de la posició de les persones treballadores en el conflicte distributiu amb el capital.

És significatiu que, en un context de creixement macroeconòmic, els salaris hagin perdut poder adquisitiu, i que els que menys han caigut tendeixin a ser els més afectats pels augments de l'SMI, on no ha intervingut la negociació sindical directa, sinó més aviat la decisió institucional del govern. Aquesta dinàmica té a veure amb el caràcter elusiu i indirecte que té la inflació sobre els salaris, però també amb la responsabilitat dels grans sindicats de concertació, que han renunciat a augmentar la seva capacitat de negociació mitjançant la pressió i el conflicte.

En aquest context, i mentre la conjuntura no canviï, existeixen les condicions per a una contraofensiva sindical. El ràpid creixement de l'ocupació anivella l'equilibri i afavoreix el poder de negociació del treball, en reduir la por a l'atur si s'emprenen mesures de pressió. Però, sobretot, l'increment dels marges reflecteix una situació en què els beneficis han guanyat terreny respecte als salaris, amb un augment del valor generat que es podria redirigir a favor de les persones treballadores. En qualsevol cas, correspon als sindicats i a les treballadores i treballadors organitzats aprofitar la situació i convertir aquesta possibilitat en un fet.

Annex 1 Metodologia

Pel que fa al càlcul dels salaris reals

La mesura dels salaris en l'economia sempre planteja nombroses qüestions i dilemes que ens obliguen a optar per l'una o l'altra, cap de les quals està lliure de limitacions. El primer d'ells és la mateixa utilització del salari mitjà. A l'hora de calcular la mitjana aritmètica del conjunt de salaris d'un determinat sector o àrea geogràfica, aquesta es veu empenya a l'alça per uns salaris més alts que, tot i no ser representatius dels trams salarials en què es mouen la majoria dels treballadors, són tan alts que empenyen la mitjana a l'alça. Tot i que l'ús de la mediana podria ser més interessant per analitzar les tendències salarials, no es disposa de dades amb la desagregació sectorial necessària, ni prou actualitzades, per incloure-les en aquest informe.

La principal font utilitzada per a les dades salarials és l'Enquesta trimestral de cost laboral (ETCL), elaborada trimestralment per l'INE. Dins d'ella, prenem el cost salarial ordinari com l'indicador més semblant al salari que reben les persones treballadores. A més, s'ha decidit utilitzar el cost salarial horari ordinari, per eliminar l'efecte de la variació del temps de treball per persona assalariada. Per obtenir les dades anuals s'ha calculat la mitjana entre els quatre trimestres de cada any.

D'altra banda, per als casos en què hi ha una desagregació de tres dígits de la CNAE (en la branca de comerç a l'engròs i al detall), l'ETCL no disposa de dades salarials, per la qual cosa, s'ha decidit calcular les variacions en funció de la informació facilitada per l'AEAT, emmarcada en l'Observatori de Marges Empresarials. Per a això, es fan servir les dades dels registres d'IVA i retencions (IVARET), dividint la nòmina total entre el total de perceptors de cada sector. Per descomptat, aquest indicador difereix en certs aspectes de l'ETCL (no té en compte el cost salarial ordinari sinó el conjunt de costos laborals amb l'excepció de les cotitzacions a la seguretat social de les empreses), i el nombre de beneficiaris no està ponderat segons el temps que han treballat en el mes. Tanmateix, tot i que s'ha de prendre amb precaució, constitueix la millor aproximació possible a l'evolució dels salaris per a aquest nivell de desagregació.

Pel que fa al càlcul dels marges sobre el VAB

L'Observatori de Marges Empresarials no és per ell mateix una estadística, sinó una plataforma que recull dades de diferents fonts, redirigeix l'accés a aquestes, integra anàlisis, etc. Dins d'aquesta plataforma, hi ha quatre fonts de dades principals, elaborades per dues agències:

- Central de Balances Integrada (CBI): Dependent del BdE. Anual.
- Central de Balances Trimestral (CBT): Dependent del BdE. Trimestral.
- Impost sobre societats (IS): Dependent de l'Agència Tributària. Anual.
- Models d'IVA i retenció (IVARET): Dependents de l'Agència Tributària. Trimestral.

Per al càlcul dels marges, hem utilitzat les dades de l'AEAT, basades principalment en les dades de l'IS, però estimades segons les dades de l'IVARET per al 2024. En aquest sentit, aprofitem les mateixes dades sobre marges que ja calcula l'AEAT. Les dades corresponen a la població homogènia actual per als anys fins a T-1, i a la constant homogènia per a T-1 (2024). Considerem marges sobre el VAB són el quocient d'excedent brut d'explotació (o resultat brut d'explotació) dividit pel valor afegit brut (o vendes – compres).

Pel que fa als imports en relació amb la inflació, les dades VAB i RBE, que provenen de la mateixa font, són en termes nominals. Quan parlem de VAB, la mesura que realment estem prenent de les dades és la quantitat de vendes – compres.

No tots els sectors estan representats en les dades de marges de l'AEAT. Algunes activitats que presenten problemes queden excloses de l'anàlisi, ja sigui perquè la majoria de les seves vendes no estan subjectes a l'IVA, o bé perquè la forma en què s'obté la informació no permet una correcta quantificació de les seves vendes. S'exclouen, entre d'altres, les institucions financeres i d'assegurances, les administracions públiques, les activitats educatives, sanitàries i de les llars que donen ocupació a personal domèstic.

Pel que fa al càlcul de l'habitatge en l'IPC

L'INE considera que, per a totes aquelles persones propietàries d'un habitatge (independentment de si han acabat de pagar-lo), aquest no és un objecte de consum, sinó un bé d'inversió. Atès que l'índex de preus al consum (IPC) només té en compte, com el seu nom indica, aquells components que formen part del consum de les llars, només té en compte les variacions en el preu del lloguer. I atès que això representa només una petita proporció del conjunt de règims de tinença de la casa principal, el percentatge que comporta de l'índex total es redueix substancialment. Això implica que la variació dels preus de l'habitatge no es reflecteix substancialment en l'IPC.

Pel que fa al marc temporal i geogràfic

El principal marc de referència de l'anàlisi són els tres últims anys, entre 2021 i 2024. Hem considerat que aquest era el marc temporal més adequat perquè és el més proper possible al present, i correspon al període de creixement de la inflació. En qualsevol cas, de vegades és útil comparar les dades actuals amb les últimes dades anteriors a la pandèmia. Per la qual cosa, en alguns casos també es comparen les dades del 2024 amb les del 2019.

Pel que fa al marc geogràfic, s'ha intentat sempre que ha sigut possible aportar dades específiques de Catalunya. No obstant això, en les dades dels marges, així com en el desglossament dels salaris per sectors, no hi ha dades a escala autonòmica, per la qual cosa hem optat per fer servir les dades relatives al conjunt de l'Estat espanyol.

L'any base de l'IPC escollit és el 2021, que és el que l'INE proporciona per defecte.

Annex 2

Variació dels salaris reals i dels marges sobre el VAB entre 2021 i 2024, en percentatge total. Conjunt de sectors de l'economia

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
A Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	5,78'	38,05
01 Agricultura, ramaderia, caça i activitats dels serveis que s'hi relacionen	n.d.	n.d.
02 Silvicultura i explotació forestal	n.d.	n.d.
03 Pesca i aquicultura	n.d.	n.d.
B Indústries extractives	-5,39	-7,28
05 Extracció d'antracita, hulla i lignit	n.d.	n.d.
06 Extracció de petroli brut i de gas natural	n.d.	n.d.
07 Extracció de minerals metàl·lics	n.d.	n.d.
08 Extracció de minerals no metàl·lics ni energètics	n.d.	n.d.
09 Activitats de suport a les indústries extractives	n.d.	n.d.
C Indústries manufactureres	-1,82	1,51
10 Indústries de productes alimentaris	-1,65	18,74
11 Fabricació de begudes	-6,39	1,45
12 Indústries del tabac	-14,41	4,75
13 Indústries tèxtils	-6,69	-8,46
14 Confecció de peces de vestir	-3,05	54,04
15 Indústria del cuir i del calçat	-3,25	-0,80
16 Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	-1,7	-6,81
17 Indústries del paper	-2,7	9,99
18 Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	-5,15	12,57
19 Coqueries i refinació del petroli	-4,72	-31,92
20 Indústries químiques	-1,88	-18,88
21 Fabricació de productes farmacèutics	-5,05	-3,49
22 Fabricació de productes de cautxú i matèries plàstiques	-1,99	-0,69
23 Fabricació d'altres productes minerals no-metàl·lics	-1,09	10,21
24 Metal·lúrgia; fabricació de productes bàsics de ferro, acer i ferroaliatges	1,75	-28,86
25 Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equips	-1,83	10,05
26 Fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics	-4,73	5,34
27 Fabricació de material i equips elèctrics	-0,45	30,16
28 Fabricació de maquinària i equips n. c. a. a.	3,35	7,38
29 Fabricació de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	-1,65	19,64
30 Fabricació d'altres materials de transport	-1,57	-47,88
31 Fabricació de mobles	-4,79	19,33
32 Altres indústries manufactureres	-0,86	3,06
33 Reparació i instal·lació de maquinària i equips	-1,22	22,31
D Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	-13,91	2,83
35 Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	-13,91	2,83
E Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació	-3,46	-12,26
36 Captació, potabilització i distribució d'aigua	-0,69	n.d.
37 Recollida i tractament d'aigües residuals	-2,68	n.d.
38 Recollida, tractament i eliminació de residus; activitats de valorització	-4,69	n.d.
39 Activitats de descontaminació i altres serveis de gestió de residus	-4,34	n.d.
F Construcció	-3,8	2,47
41 Construcció d'immobles	-4,45	n.d.
42 Enginyeria civil	-1,58	n.d.
43 Activitats especialitzades de la construcció	-3,73	n.d.
G Comerç a l'engròs i al detall; reparació de vehicles de motor i motocicletes	0,34	0,80
45 Venda i reparació de vehicles de motor i motocicletes	0,09	n.d.
46 Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	-1,87	n.d.
47 Comerç al detall, excepte el comerç de vehicles de motor i motocicletes	2,66	n.d.
451 - Venda de vehicles de motor	-1,59'	5,33
452 - Manteniment i reparació de vehicles de motor	0,53'	39,46
453 - Venda de recanvis i accessoris de vehicles de motor	-0,99'	23,09
454 - Venda, manteniment i reparació de motocicletes, i dels seus recanvis i accessoris	1,17'	3,02
461 - Intermediaris del comerç	-4,64'	67,03
462 - Comerç a l'engròs de primeres matèries agràries i d'animals vius	2,77'	-5,48
463 - Comerç a l'engròs de productes alimentaris, begudes i tabac	4,06'	10,75
464 - Comerç a l'engròs d'articles d'ús domèstic	2,19'	-2,28
465 - Comerç a l'engròs d'equips per a les tecnologies de la informació i les comunicacions	-0,8'	-2,70
466 - Comerç a l'engròs d'una altra maquinària, equips i subministraments	3,16'	4,52
467 (sense 4671) - Altres tipus de comerç a l'engròs especialitzat	1,62'	-16,71

Sector	Salari real (%)	Marge sobre VAB (%)
474 – Comerç al detall d'equips per a les tecnologies de la informació i les comunicacions en establiments especialitzats	-1,98 ⁱ	17,17
475 – Comerç al detall d'altres articles d'ús domèstic en establiments especialitzats	2,08 ⁱ	3,47
476 – Comerç al detall d'articles culturals i recreatius en establiments especialitzats	1,5 ⁱ	-10,50
477 – Comerç al detall d'altres articles en establiments especialitzats	4,27 ⁱ	9,53
478 – Comerç al detall en parades de venda i mercats ambulants	-17,91 ⁱ	-15,98
479 – Comerç al detall fora d'establiments, excepte en parades de venda i mercats ambulants	-4,46 ⁱ	2,88
H Transport i emmagatzematge	-1,25	33,43
49 Transport terrestre i per canonades	-3,42	19,34
50 Transport marítim i per vies de navegació interiors	-10,15	-18,78
51 Transport aeri	10,9	164,10*
52 Emmagatzematge i activitats afins al transport	-2,09	18,62
53 Activitats postals i de correus	0,6	n.d.
I Hostaleria	-0,33	31,38
55 Serveis d'allotjament	-1,64	n.d.
56 Serveis de menjar i begudes	-1,47	n.d.
J Informació i comunicacions	0,02	10,74
58 Edició	-10,79	-8,21
59 Activitats de cinematografia, de vídeo i de programes de televisió; activitats d'enregistrament de so i edició musical	-6,16	1,62
60 Activitats d'emissió i programació de ràdio i televisió	-9,3	n.d.
61 Telecomunicacions	-8,81	26,85
62 Programació, consultoria i altres activitats relacionades amb la informàtica	3,68	18,91
63 Serveis d'informació	16,38	12,87
K Activitats financeres i d'assegurances	-7,68	n.d.
64 Serveis financers, excepte assegurances i fons de pensions	-8,91	n.d.
65 Assegurances, reassegurances i fons de pensions, excepte Seguretat Social obligatòria	1,26	n.d.
66 Activitats auxiliars als serveis financers i les assegurances	-7,22	n.d.
L Activitats immobiliàries	-0,02	-7,55
68 Activitats immobiliàries	-0,02	-7,55
M Activitats professionals, científiques i tècniques	-2,02	20,12
69 Activitats jurídiques i de comptabilitat	-2,94	2,35
70 Activitats de les seues centrals; Activitats de consultoria de gestió empresarial	6,18	n.d.
71 Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria; assajos i anàlisis tècniques	-7,15	92,63
72 Recerca i desenvolupament	-6,3	n.d.
73 Publicitat i estudis de mercat	8,03	31,53
74 Altres activitats professionals, científiques i tècniques	-1,49	-22,11
75 Activitats veterinàries	3,07	-55,29
N Activitats administratives i serveis auxiliars	-4,49	19,41
77 Activitats de lloguer	-5,41	-0,34
78 Activitats relacionades amb l'ocupació	-6,51	5,95
79 Activitats de les agències de viatges, operadors turístics i altres serveis de reserves i activitats que s'hi relacionen	-8,65	195,88*
80 Activitats de seguretat i investigació	-0,76	6,50
81 Serveis a edificis i activitats de jardineria	-2,45	3,68
82 Activitats administratives d'oficina i altres activitats auxiliars a les empreses	-8,47	24,15
O Administració pública i defensa; Seguretat Social obligatòria	-4,14	n.d.
84 Administració Pública i Defensa; Seguretat Social obligatòria	-4,14	n.d.
P Educació	-3,69	n.d.
85 Educació	-3,69	n.d.
Q Activitats sanitàries i de serveis socials	-4,18	n.d.
86 Activitats sanitàries	-2,82	n.d.
87 Assistència en establiments residencials	-0,8	n.d.
88 Activitats de serveis socials sense allotjament	-7,78	n.d.
R Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	-8,15	n.d.
90 Activitats de creació, artístiques i d'espectacles	-9,75	n.d.
91 Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals	-4,88	n.d.
92 Activitats relacionades amb els jocs d'atzar i les apostes	-4,89	n.d.
93 Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	-9,26	n.d.
S Altres serveis	-2,39	n.d.
94 Activitats associatives	-3,66	n.d.
95 Reparació d'ordinadors, d'efectes personals i efectes domèstics	-2,23	n.d.
96 Altres serveis personals	-0,49	n.d.
T Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic	n.d.	n.d.
97 Activitats de les llars que donen ocupació a personal domèstic	n.d.	n.d.
U Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	n.d.	n.d.
99 Activitats d'organitzacions i organismes extraterritorials	n.d.	n.d.

Totes les dades salarials es deflacten amb l'IPC general amb base en 2021. La principal font de dades salarials és l'Enquesta Trimestral de Costos Laborals (QLS), i dins d'aquesta el cost salarial horari ordinari. No obstant això, quan aquestes dades no es troben disponibles amb la suficient desagregació, es calculen a partir de les dades de nòmines i perceptors dels models d'IVA i retenció de l'impost (IVARET) facilitats per l'AEAT a través de l'Observatori del Marge Empresarial (dades indicades amb una "i" en superíndex). Totes les dades de marge empresarial provenen de l'AEAT. Per a més informació sobre la metodologia, es pot consultar l'annex 1.

* L'alta magnitud es deu al fet que aquests sectors van tenir marges negatius el 2021, a causa de les restriccions a la mobilitat provocades per la pandèmia.

Un sindicalisme per guanyar!